

Кабінет Міністрів України має бути наділений правом скасовувати акти центральних органів виконавчої влади. Доцільно також на конституційному рівні закріпити положення щодо голови уряду та його повноважень (функцій) і міністра як керівника міністерства, що реалізує політику у відповідній сфері й несе за це відповідальність.

Закріплення на конституційному рівні зазначених положень щодо удосконалення статусу парламенту, президента та уряду та їх реалізація сприяли б забезпеченню більшої ефективності діяльності центральних органів державної влади та посиленню їх взаємодії.

Шлях до гідності

О. О. Мороз,

Голова Верховної Ради України II, V скликання

Кожна річниця Конституції збурує дискусії щодо її змісту, викликає у політиків «приступи вдосконалення» Основного Закону, особливо якщо чергова річниця збігається з періодом активізації політичного життя. На цю **закономірність** звернув свою увагу знаний юрист, політик і філософ, професор О. Ющик (див. Голос України № 114 (7120) за 20.06.19). Закономірність тому, що Конституція сприймається політиками (владою найперше, а вона у нас була і є олігархічною) як **інструмент** забезпечення власних інтересів, власних переваг. Тим проявляється важливе протиріччя, закладене в змісті Основного Закону, — між високим рівнем прав і свобод громадян і відсутністю гарантованих механізмів їх забезпечення. Власне, це один із проявів головного протиріччя капіталізму — між власністю і працею.

Не варто сумніватися в необхідності відображення в Конституції прав і свобод так, як це було зроблено в 1996 році. Того прагнули люди, підтримавши ідею незалежності і позицій Декларації про державний суверенітет. До того ж і в Конституції 1977 року записано було подібне, відступати від чого було б недопустимим. А от **забезпечення** заявленого рівня прав і свобод — це предмет діяльності влади, дороговказ для неї. В Конституції неможливо передбачити конкретні механізми та етапи досягнення мети, вона може формулювати лише умови досягнення мети, концентруючи увагу на потребі народовладдя, демократії, соціальної справедливості і правових взаємин. Практичне втілення проголошеної статтею 1 Конституції **національної ідеї** (іншого формулювання її годі й шукати, а пустопорожні дискусії щодо такого пошуку слід давно припинити) — це обов'язок влади. Годилося б додати: «влади, створеної наро-

дом». Оскільки ця теза, будемо відвертими, теперішньої України не стосується, то забезпечення сутності української державності **покладається на олігархічну владу**. Однак олігархія за означенням не може бути виразником інтересів народу, через це створена нею влада урівноважує згадане протиріччя **намаганням змінити основоположні** норми Конституції, так би мовити, понизити планку намірів. Відверто про це сказати вона не може, бо вона теж «за народ» (хто б сумнівався?), тому намагається розпорошити увагу населення «турботою» про конституційні норми та клопотання про їх «вдосконалення». Через те з'являються наміри, які збаранілому від пропагандистських шоу обивателю здаються іноді турботою про його долю. Тут і прагнення скоротити чисельність депутатів, і бідкання про потребу скасування їхнього імунітету, і позбавлення Рахункової палати права контролювати доходи бюджету, і вписування намірів (народу чи олігархів?) бути в НАТО та ЄС, і неодноразове повернення до ідеї двопалатного парламенту. Коли ж «влізти» в статті Конституції не вдається, то влада за визначеною для себе формулою демократії — **«Народ — влада — Конституція»** законами чи й підзаконними актами спотворює конституційні норми. Так трапилося із Земельним кодексом, нав'язуванням платної медицини, пенсійним забезпеченням, скасуванням соціальних пільг спотворенням соціальних нормативів, адміністративно-територіальною реформою і... усім іншим, що стосується прав і свобод людини. Основний Закон стає антуражем державності, про нього згадують хіба-що з нагоди виборів або в період політичних збурень.

Влада добивається змін до Конституції. Але ж Конституція відобразила волю народу. Тому підтвердженням є референдум 1991 року, запис у преамбулі Основного Закону, який, по-суті, формулює сутність справжньої демократії **«Народ — Конституція — влада»**. В зміст Конституції влада втручатися не має права. Не випадково статті, котрі стосуються захисту конституційності, змінювати можна лише референдумом. Практика вже більше двох десятиліть свідчить, що нинішні інститути влади невідкладно слід позбавити будь-якої можливості змінювати зміст Конституції, а Конституційний Суд, **сформований парламентом** на професійній основі з людей справді незалежних від олігархів (в образі кого б вони не виступали: президента, прем'єра тощо) міг об'єктивно кваліфікувати норми законів з огляду на їх відповідність Конституції. І не більше. Добропорядність зменшеної кількості суддів, як і всіх інших представників влади, можна було б підтверджувати щорічними **вотумами довіри**.

До речі, реальних референдумів, інших форм прямого волевиявлення народу в Україні немає. Така ситуація нестерпна. Вона цементує «пофігізм», патерналістські звички (хоч і не підкріплені тепер діями влади, між нею і народом — прірва). В тому головна причина занепаду України, дер-

жави, в якій **народ... зайвий**. [Приведу один лише приклад з найнижчого, отже, корінного рівня публічної влади. Колишні мої виборці скаржаться на те, що відомий пройдисвіт, котрий скористався перевагами прислужництва владі з будь-яким політичним забарвленням, намагається привласнити їхні земельні паї. Голова села уже «в долі» з пройдисвітом. Він блокує проведення сходки селян, коли не вистачає аргументів, тікає, ховається, прикривається волею «начальства» з району. Хоч за статусом голова села підпорядкований лише волі своїх односельців та, умовно, вимогам закону. Скаржникам годилося б дорікнути, мовляв, це ж ви обирали голову. Проте ефективніше було б озброїти їх інструментом контролю за діями свого висуванця. Цей інструмент — щорічний, обов'язковий **вотум довіри**. Жодний посадовець, ласий до легкої наживи не посмів би йти проти волі виборців. А ті відчули б свою гідність, своє право на владу і власну **відповідальність** (!) за політичне рішення, за обрання свого висуванця].

Україна, як держава, не має перспективи без зміни політичної системи, ключовою ланкою якої є зміна системи влади і управління, без відображення її в змісті Конституції. Ця потреба врахована в редакції **чинної** Конституції зі змінами, підготованими Конституційною Асамблеєю. Проект опублікований більше 5 років тому, направлений парламенту і АП, але, зрозуміло, олігархатом заблокований. Натомість через політичні шоу ним підкидаються засмальцьовані від багаторазового вжитку теми про недосконалість Конституції, яка одна, бачте, винна в тому, що олігархат (себто, влада) не може ошчасливити народ.

Народ не треба ошчаслилювати. Треба створити умови, щоб він став таки **народом**. Тоді щастя собі він забезпечить сам. Ці умови не потрібно вигадувати. Вони багато разів пропонувалися пасивному досі суспільству, пропонувалися як **європейська модель влади і управління**, характерна для північноєвропейських країн та Скандинавії чи Канади. Модель **без адміністративної «вертикалі»** імені Табачника-Кучми, відстояної Ющенком, посиленої Януковичем, доведеної до абсурду Порошенком під псевдодецентралізацію. Шлях до потрібної моделі:

- скасування держадміністрацій;
- посилення ролі і статусу органів місцевого самоврядування;
- перегляд податкового і бюджетного законодавства (не перерозподіл коштів з центру донизу, а формування бюджету знизу до центру, передбачивши зацікавленість і реальні права органів самоврядування на сприяння економічній діяльності суб'єктів господарювання, розвитку підприємництва, дрібного і середнього бізнесу, виробничої та споживчої кооперації... Що характерно: вихідці з України створили подібні умови сприяння економіці та зайнятості людей в Ізраїлі та Канаді, а їхні вітчизняні «послідовники» під мантри про європейський вибір і демократі ство-

рили унікальні умови для злодійства, нищення ресурсів і розкрадання бюджету).

Звичайно, розпочинати слід з ухвалення референдумом зміненої редакції чинної Конституції – **народної Конституції**, з окремим розділом, присвяченим її захисту. Там передбачається створення **Всеукраїнських установчих зборів** (представництво усіх областей, яке разом з парламентом складатиме близько 2,5-3 тисячі представників народу). Збори збиратимуться раз на рік, заслуховуючи послання президента, даючи оцінку пропозиціям щодо вдосконалення Основного закону, схвалюючи їх після підготовки парламентом, розглядаючи стратегічні для країни питання.

Разом з виборами до парламенту за відкритими партійними списками та за мажоритарною системою — на місцях, разом із запровадженням практики місцевих та Всеукраїнського референдумів, вотумів довіри депутатам, суддям та держслужбовцям, при застосуванні **майнової люстрації** зміняться всі сфери суспільного життя, де ключове значення і основну роль матиме громадянин, відповідальний за своє життя, життя громади, краю, держави.

Це не утопія. Це **практика багатьох країн**. Вона не потребує ні автономізації чи федералізації, двопалатного парламенту, інших реформацій для утримання нужденного населення в покорі. Вона робить людину справді вільною. Вільною і відповідальною за те, якою є її держава.

Це шлях до гідності кожного.

Органи прокуратури в системі координат державної влади на сучасному етапі

В. В. Карпунцов,
народний депутат України,
доктор юридичних наук,
Заслужений юрист України

З моменту вступу України до Ради Європи в 1995 році наша держава впевнено обрала євроінтеграційний курс, основними напрямками якого стали перехід на сучасні європейські методи роботи, вивчення та трансляція корисного досвіду інших європейських країн у сфері державного управління тощо.

Упродовж останніх років особлива увага приділяється реорганізації державних, правоохоронних, судових органів та адаптації національного законодавства у зазначених сферах до стандартів Європейського Союзу.